

Patti Smith: Omistautuminen

[AM/30 ADMIN](#)

LIISAMARI SEPPÄLÄ (17.6.2018)

Patti Smith oli jo 71-vuotias, kun *Omistautuminen* julkaistiin vuonna 2017. Siksi tuntuukin luontevalta ajatella, että enää ei selitellä, ei käytetä aikaa laveisiin taustoituksiin ja varmisteta sitä, että jokainen lukija varmasti pysyy perässä. Lyhyt, kiteyttävä teksti voi riittää, jos Georg Henrik von Wrightin tavoin ajatellaan, että ”vain yksi on tarpeen”. Ehkä Patti Smith kohdistaa teoksensa juuri sille lukijalle, joka tuntee hänet ja hänen historiansa, ajatuksensa ja kiinnostuksen kohteensa. Hän heittää ilmaan lyhyistä pätkistä kerityn narukerän ja kehottaa: seuraa näitä lankoja, ne kaikki vievät eteenpäin. *Devotion* on siis hyvin erilainen teos kuin vuonna 2010 julkaistu omaelämäkerrallinen *Just Kids*.

Jos on syntynyt 1960-luvulla ja tutustunut Bruce Springsteenin tuotantoon ennen hänen suurta läpimurtoaan ja mennyt yli nuoruuden tunnekuohujen albumin *Darkness on the Edge of Town*avulla, niin on väistämättä törmännyt myös Patti Smithin ja Bruce'n yhteiseen klassikkoon *Because the Night*, joka julkaistiin Patti Smith Groupin albumilla *Easter* vuonna 1978. Ei siis ole yllättävää törmätä *Omistautumisessa* virkkeeseen ”Tuntuu pieneltä ihmeeltä saada jälleen yhteys kaikkeen siihen adrenaliiniin, kaikkeen siihen tahtoon.” (38)

Bruce Springsteenin alkuaikojen tahto on niin suoraviivaista, että jälkeinpäin se voi jopa hymyilyttää. Jos on antanut musiikin energian mennä älyn ohi jonnekin tuntemattomaan ytimeen, niin vuosikymmeniä myöhemmin voi laulun sanoja lukiessaan myöntää, että ne toimivat myös pelkkänä tekstinä ja ihmetellä, kumpi heistä kirjoitti ne, mitä tapahtui todella.

Emme voi varmuudella tietää, mitä on tapahtunut, eikä se liene tärkeääkään. Sen sijaan on kiinnostavaa, mitä Patti Smith on elämänsä varrella kokemuksistaan oppinut. Sen hän tarjoilee

lukijoilleen *Omistautumisessa*. Esimerkiksi lauseessa ”*Ehkä minä tunnistin kohtaloni, mutta olin liian nuori ymmärtääkseni täysin, mitä se merkitsi.*” (60) Patti Smith siis tietää, että on mahdollista ennen joitakin

merkittäviä tapahtumia aavistaa niiden tapahtuvan. Hän mainitsee kohtalon toistamiseen:

”Marian tahto oli raudanluja, ja hän pani Eugeniaan kaikkensa, pyrki hiomaan ja muovavilemaan tätä, antamaan Eugenialle keinot, joilla tämä voisi toteuttaa kohtalonsa.” (89)

Kehyskertomuksessa lennetään New Yorkista Pariisiin ja käydään vierailulla Alber Camus'n tyttären luona.

Sisäkertomus on tarina nuoresta naisesta, joka luistelee. ”Hän tahtoi vain tuntea itsensä – ja luistella.” (73)

Patti Smith teki uransa muusikkona silloin, kun vielä julkaistiin LP-levyjä. *Wave* -albumin sisälehdellä voi tutustua Patti Smithin omaan käsialaan ja vahvistaa päätelmiään siitä, millainen nainen tämä muusikko ja

kirjailija on. Erilainen ja rohkea ainakin. *Omistautumisessa* Smith tutustuu ranskalaisen nobelistin käsikirjoitukseen:

Camus'n tytär tuli sisään ja asetti *Le Premier Hommen, Ensimmäisen ihmisen*, pöydälle minun eteeni ja meni istumaan tuolille riittävän kauas, jotta sain tuntea olevani omassa rauhassani käsikirjoituksen kanssa.

Seuraavan tunnin aikana sain kunnian tutkia koko käsikirjoituksen sivu sivulta läpi. Camus oli kirjoittanut tekstin käsin. Jokaiselta sivulta välittyi tunne, että hän oli vakaasti yhtä aiheensa kanssa. Saattoi vain kiittää jumalia rehellisen ja viisaan kynän antamisesta Camus'lle. (123)

Muusikon kirjoittama kaunokirjallinen teos panee myös pohtimaan, kerrotaanko musiikilla erilaisia asioita kuin tekstillä. Ehkä Patti Smith ei taiteilijana ole täydellinen ennen kuin hänen kaikki ilmaisumuotonsa on käsitelty. Vai leikitteleekö hän vain? Onko hän sisäistänyt taiteen syvimmän olemuksen niin hyvin, että pystyy koskettamaan käsittämätöntä eri tekniikoilla ja menetelmillä? Siksi hänen teoksessaan on lause ”*Sanaton kieli pakottaa älyn nöyrytymään vaiston edessä*”. (61) Ehkä samasta syystä hän on valinnut Eugénien lajiksi luistelun:

”Koulumenestykseni oli erinomaista, eikä silti mikään muu kuin luistelu antanut minulle keinoa ilmaista sitä mikä oli kaiken ilmaisun ulottumattomissa.” (81)

Patti Smithin teos haastaa myös vertailemaan tutkimista ja taiteen tekemistä. On selvää, että hän on tehnyt itselleen luontaisen valinnan:

Olin kiitollisuudenvelassa Catherinelle siitä, että sain tutustua hänen isänsä käsikirjoitukseen ja että minulle oli järjestetty tilaisuus syventyä näihin kallisarvoisiin hetkiin, pyytämättäni. Vähitellen kuitenkin huomasin, että keskittymiskyyni alkoi tuttuun tapaan ailahdella. Koin jälleen samaa pakottavaa tarvetta, joka estää minua antautumasta täydellisesti taideteokselle ja kiskoo minut lempimuseoni saleista oman luonnospöytäni ääreen. Se pakottaa minut sulkemaan *Songs of Innocence* – jotta voisin kokea, Blaken lailla, välähdyksen jostakin jumalallisesta, josta myös voisi syntyä runo.

Siinä on suuren taideteoksen ratkaiseva voima: se sysää meidät liikkeeseen. Ja yhä uudelleen minut valtaa hybris, joka uskottelee minulle, että kykenen vastaamaan tuohon kutsuun. (124-125)

Sisäkertomuksessa nuori nainen kerää nopeasti vahvojen kokemusten myötä viisautta itselleen. Tarinasta tulee väistämättä mieleen Nabokovin *Lolita* ja Durasin *Rakastaja*, ja kirjailija mainitseekin ne itse sivulla 119. En analysoi tässä nuoren, viattoman tytön/naisen ja aikuisen, kokeneen miehen eroottista suhdetta sen enempiä, vaikka tiedän, että se on teoksessa olennainen. Sen sijaan painotan kirjailijan tarinalleen kertomaa loppua. Se on vahva kannanotto samalla lailla kuin *Easterin* kannessa kainalokarvansa näyttävä nainen.

Kun lukee suurimman osan kirjoista suomeksi, törmää väistämättä kääntäjiin, joilla on myös omaa kaunokirjallista tuotantoa. Kirjailijoiden käännösvalinnat herättävät usein tunteita. On hellyttävää, että Hannu Kankaanpää on kääntänyt Sylvia Plathin lastenkirjan *Salaperäinen puku*. Antti Nylén on suomentanut *Omistautumisen* lisäksi myös *Just Kids*, ja olisikin kiinnostavaa tietää tarkemmin syistä. Tänä keväänä kymmenen Eric Rohmerin elokuvaa katsoneena haluaisin uskoa, että vastaus löytyy ranskalaisesta kulttuurista.

Teoksessa *Omistautuminen* etsitään perimmäisiä syitä omalle kirjoittamiselle ja päädytään luontevasti pohtimaan, kuka olen ja mitä on taide. Reilulla sadalla sivulla pyritään tekstin ja muutamien kuvienkin avulla korkealle ja ollaan olennaisten asioiden äärellä.

Teoksen lyhyt, pelkistävä tyyli herättää tiedonjanon. Mitä on sinipunainen tee? Miten käännetään latinaksi ”*Tunnit kuluttavat meitä*”? (125) Teoksessa on lukuisia yksityiskohtia, jotka vaatisivat perehtymistä ja syventymistä. Haluaisin uskoa, että kaikki yksityiskohdat ovat merkittäviä, koska tavoitteena on ollut ”Luoda teos, joka puhuttelee monilla eri tasoilla, eräänlainen vertauskuva, sellainen, jota nokkeluus ei tahraa.” (126) *Omistautumisen* syvin teema tekee kuitenkin nöyräksi. Ei pidä arvioida sellaista, mitä ei tunne ja tiedä. Voi yrittää kurotella lähemmäksi ymmärtämystä ja yrittää käyttää aikaansa merkityksellisiin asioihin. Patti Smith kehottaa sekä sanoillaan että esimerkillään omistautumaan.

Patti Smith: *Omistautuminen (Devotion)*. Suom. Antti Nylén. Siltala 2017. 126 sivua